

РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА ОТ 2019 – 2025 Г. В КОНТЕКСТА НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

д-р Даниела Тинкова Маринова¹
Е-поща: daniela.marinowaaa@gmail.com
Брокер Инс ООД

Мариян Симеонов Великов
Е-поща: 221451@uni-svishtov.bg
Бакалавър 4-ти курс, специалност „Международни икономически отношения“
Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Резюме: Туристическият отрасъл е един от най-динамично развиващите се отрасли с важно значение за развитието на икономиката на България. Туризма оказва благоприятно въздействие и върху много други сектори, с които има тясна взаимовръзка – транспорта, търговията, строителството, здравеопазването. Тази му интегрираност го прави изключително уязвим към кризи. През последните няколко години туристическия бизнес в световен и национален мащаб се сблъска с редица безпрецедентни икономически, политически и здравни предизвикателства. По какъв начин всичко това повлия на туризма в България, в частност на входящия туристически поток и какви тенденции могат да бъдат наблюдавани?

Ключови думи: туризъм, България

JEL: L83, F51

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.02

Тази статия се цитира по APA стил, както следва: Маринова, Д. & Великов, М. (2026). Развитие на туризма на България в периода от 2019 – 2025 г. в контекста на глобалните предизвикателства. *Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения*, (3), 16-27. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.02.

DEVELOPMENT OF TOURISM IN BULGARIA IN THE PERIOD 2019 – 2025 IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES

Daniela Tinkova Marinova, PhD²
E-mail: daniela.marinowaaa@gmail.com
Broker Ins Ltd

Marian Simeonov Velikov
E-mail: 221451@uni-svishtov.bg
4th year Bachelor student in International Economic Relations
Dimitar A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

¹ Участието на авторите е както следва: д-р Даниела Тинкова Маринова – точка 1,2 и заключение, Мариян Симеонов Великов – въведение.

² The participation of the authors is as follows: Daniela Tinkova Marinova – points 1,2 and conclusion, Mariyan Simeonov Velikov – introduction.

Abstract: The tourism industry is one of the most dynamically developing industries of great importance for the development of the Bulgarian economy. Tourism also has a beneficial impact on many other sectors with which it is closely interconnected - transport, trade, construction, healthcare. This integration makes it extremely vulnerable to crises. Over the past few years, the tourism business on a global and national scale has faced a number of unprecedented economic, political and health challenges. How has all this affected tourism in Bulgaria, in particular the incoming tourist flow, and what trends can be observed.

Keywords: tourism, Bulgaria

JEL: L83, F51

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.02

This article shall be cited in APA style as: Marinova, D. & Velikov, M. (2026). Development of tourism in Bulgaria in the period 2019 – 2025 in the context of global challenges. *Global and regional dimensions of international economic relations*, (3), 16-27. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.02

Въведение

Туристическият сектор е един от най-динамично развиващите се сектори в света. За България той има стратегическо значение за икономиката, допринасяйки с около 10% от БВП и осигурявайки приблизително 305 400 работни места (12.5% от всички заети) (*Statista, 2024; Eurostat, 2025a*). Туризмът представлява сложна система интегрираща в себе си международни отношения, сигурност, екология, култура и бизнес – хотелиерски и транспортен. Всичко това прави туристическият отрасъл особено уязвим към широк спектър от рискове, включително войни, терористични атаки, епидемии и пандемии, природни бедствия и други, които застрашават живота на туриста (*European Travel Commission, 2024*). Именно въз основа на това, ние ще разгледаме развитието на туризма в периода от 2019 г. до 2025 г. Началната година не е случайно избрана, 2019 г. е година преди началото на пандемията от Ковид-19.

Обект на изследването е туристическият сектор, в частност посещенията на чуждестранни туристи в България. Предмет са факторите, които са оказали отрицателно въздействие върху тях в периода 2019 до 2025 г.

Целта е да се установят тенденциите във входящия туризъм от избрани водещи пазари в България под влиянието на различни негативни фактори, идващи от международната среда.

1. Фактори, оказващи влияние върху туристическия бизнес в България в периода от 2019-2025 г.

Последните няколко години развитието на туризма в България е изправено пред редица негативни фактори, генерирани от международната среда.

Предизвикателство пред туризма е избухналата през 2020 г. в Китай пандемия от Ковид-19, която засегна с пълна сила и България. С цел минимизиране на последиците от заразата голяма част от държавите, включително и България приеха редица карантинни мерки, свързани със затваряне на границите, изолация и социално дистанциране на гражданите. Всичко това оказа безпрецедентно негативно отражение върху туристическите потоци и услугите в туристическата индустрия. Според Efthimiou (2025), въпреки че в миналото туризмът се е сблъсквала с няколко и различни форми на кризи (финансова криза 2008, социални кризи, земетресения и др.), никоя от тях не е имала въздействието на Ковид-19. Агресивното проявление на заразата води до неவிждан спад в световен мащаб на търсенето в отрасъла на туризма, застрашавайки много работни места и като цяло на достигнатото устойчиво и балансирано развитие през последните години (UN Tourism, 2022). През 2020 г. по данни на UNWTO (2023) броят на международните пътувания са намалели с около 70-80%. Загубите, които в световен мащаб търпи туризмът са в размер на близо 4.5 трилиона щ. д.. Приносът към световния БВП през 2020 г. е редуциран с около 50%, достигайки 5,5%. За сравнение през 2020 г. спадът на БВП на световната икономика е в рамките на 3.7%, което може да бъде разглеждано като още едно доказателство, че един от най-тежко засегнатите сектори от Ковид-19 е туризмът (WTTC, 2021).

През 2022 г. пред туризма стои още едно сериозно изпитание, прерасналият във война конфликт между Русия и Украйна. Той води до увеличаване на несигурността и смущения във възможността за осъществяване на пътувания в Източна Европа. В резултат на агресията на Русия в Украйна, ЕС налага 19 пакета санкции срещу Русия (Съвет на Европейския съюз, 2025). Една от рестрикциите, която оказва силно отрицателно влияние върху туризма е премахването на прилаганото до момента споразумение за визови облекчения между ЕС и Русия. За руските граждани вече важат общите правила на Визовия кодекс. Спряна е изцяло възможността

за кандидатстване за краткосрочна виза за пребиваване и процесът на кандидатстване става по-продължителен, по-скъпоструващ и по-труден (*Съвет на Европейския съюз, 2022*).

Останалите въведени рестриктивни мерки от Съюза спрямо Русия допринасят за влошаване на търговските им отношения. Отчитат се прекъсвания в доставките на енергийни ресурси от страна на Русия, която е един от най-големите доставчици на природен газ и нефт за ЕС. Това от своя страна води до покачване на и без това високите цени на петрола и съответно на транспортните разходи (*UN Tourism, 2022*).

Успоредно, през 2022 г. ЕС активира директива за временна защита на украинските граждани. Чрез нея те получават разрешение за пребиваване, достъп до пазара на труда и жилище, медицинска помощ и образование за децата. През 2023 г. над 4,2 милиона души от Украйна са се възползвали от тази възможност (*Съвет на Европейския съюз, 2024*).

Всичко гореизложено е предпоставка за отлив както на руски, така и на украински туристи от Европейския съюз. В зависимост от взаимосвързаността на държавите-членки на Съюза ефекта върху туризма във връзка със спада на туристи от тези две воюващи държави ще е различен, за едни ще е по-силен, за други по-слаб. А какъв ще е в частност за българския туризъм?

Отрицателно въздействие върху туризма оказва и войната между Израел и Хамас, която избухна в Газа през октомври 2023 г. Преди началото на конфликта, Израел и Газа са дестинации, свързвани с религиозен и културен туризъм, привличащи посетители от цял свят (*Gulnar, A., 2025*).

Търсенето на пътувания в Близкия изток и в частност до Израел намалява и повечето чуждестранни авиокомпании спират полетите от и към Израел, оставяйки израелските превозвачи El Al Airlines, Arkia и Israir, както и малък брой други, да летят до и от Тел Авив. Увеличената опасност за сигурността, преустановяването на сключване на застраховки, покриващи пътуванията в Израел и препоръките на голяма част от държавите, гражданите им да не пътуват до Израел, водят до спад във входящите потоци насочени към тази страна. По данни на министерството на туризма в Израел през октомври 2023 г. 89 700 туристи са посетили страната, което е повече от 70% по-малко от 368 700 посетители през същия месец на 2022 г. През ноември броят на

туристите, посетили Израел, спада до 38 300, в сравнение с 369 800 през ноември 2022 г. На годишна база в резултат на избухналата в края на 2023 г. война чуждестранните туристи посетили Израел са 3 010 100 през 2023 г., а през 2024 г. 961 700, което е спад от 68% (Gov.il, 2024). Според The Jerusalem post в края на 2024 г. икономиката на Израел отчита загуби от международен туризъм в размер на 18,7 млрд. шекели (The Jerusalem Post - Israel News, 2024). Броят на изходящите туристи през ноември е спаднал до 149 000, за сравнение през предходната 2022 г. те са били 645 000 (Vijayalakshmi, 2024). Още по-засегната от войната е Палестина. През 2024 г. по официални данни на Палестинското статистическо бюро туристите са намалели с близо 95%, съответно през 2024 г. са били 866 хиляди, а през 2024 г. са едва 48 хил. (The Palestinian Central Bureau of Statistics, 2023).

През юни 2025 г. избухна още един конфликт в Близкия изток, в който Израел нанесе удари по ядрени и военни обекти в Иран. Авиокомпаниите са изправени пред значителни смущения, причинени от израелско-иранския конфликт, който принуждава множество превозвачи да избягват големи части от въздушното пространство в този регион и бързо да намалят полетите до ключови дестинации в Персийския залив, като Дубай и Доха (European Travel Commission, 2025).

2. Туризмът в България в периода от 2019 г. до 2025 г.

Изследването на туризма в България обхваща седемгодишен период от годината преди избухването на Ковид-19 до 2025 г. За развитието на туристическия отрасъл в България най-отчетливо може да бъде проследено чрез потоците от входящи туристи (брой, държава на произход, приходи). За разглеждания времеви отрязък най-голям спад от приблизително 71% в броя им е отчетен през 2020 г. в резултат на Ковид-19 (виж. Фигура 1). През същата година са регистрирани едва 2,688 млн. чуждестранни туристи, за сравнение през 2019 г. те са - 9,312 млн.

След 2021 г. както може да бъде видяно на Фиг. 1 се отчита бавно и плавно възстановяване на броя им. Въпреки това в края на разглеждания период все още не е достигнато предпандемичното високо ниво на входящи чуждестранни туристи в България. През 2025 г. те са 7,489 млн., а през 2019 г. - 9,312 млн. – близо

2 млн. по-малко туристи. Това може да се дължи на войните настъпили през следващите няколко години – в Украйна и в Газа. За да може да бъде установено това, ще разгледаме туристическия поток от чужбина влизащ в България за този период.

Фигура 1. Брой на чуждестранните туристи посетили България в периода от 2019 г. до 2025 г.

Източник: (Национален статистически институт, 2026); (Министерство на туризма, 2026а)

През 2019 г. в топ 12 държави на произход на входящия туристопоток в България попадат освен държави-членки на ЕС и съседни държави, също така и Русия, Украйна, Израел. Развитието на потоците от туристи на последните три отдалечени пазари от България и важноста им за туризма представляват интерес в периода от 2019 – 2025 г. На Табл. 1 са представени данните за входящите туристи от Русия, Украйна, Израел и държавите-членки от ЕС за съпоставка. Не е учудващо, че членството в ЕС и възможността от свободно придвижване на хора водят до благоприятен ефект върху туризма в България. Най-голям дял в общия брой на входящи чуждестранни туристи, с около 50 % са с произход от останалите страни-членки на Съюза. Украйна и Русия се нареждат на 6-то и 8-мо място, съответно всяка с дял от по 5 %. Израел заема 12-то място и допринася с около 3 % от общия брой входящи чуждестранни туристи. Според бившият министър на туризма Зарица Динкова (Министерство на туризма, 2024) Израел е важен пазар за страната ни както за летния, така и за зимния туризъм и сътрудничеството в

туристическия сектор между България и Израел последните години, търпи значително развитие.

Най-значителен спад на чуждестранните туристи от избраните водещи пазари отново е отчетен през 2020 г. в резултат на пандемията от Ковид-19. И при тях се наблюдава бавно, но целенасочено възстановяване. За Украйна, през 2022 г. липсват данни, заради избухналата война с Русия и регистрираният поток от украински бежанци. Броят на украинците с временна закрила в България в края на 2024 г. е около 74 хил. души (*UNHCR България, 2024*). Независимо от това, входящите туристи идващи от Украйна през следващите 3 години отчитат ръст, като стойността през 2025 г. е 531,937 хил. или това спрямо 2019 г. е ръст от около 13%.

Таблица 1. Избрани водещи пазари на произход на входящите туристи в България

Избрани водещи пазари на произход на входящите туристи в България							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Държави-членки на ЕС	5662041	1448253	2193176	3881112	3469868	3828453	4444661
Украйна	471122	135130	250039	<i>n/a</i> ³	609201	725285	531 937
Русия	450116	43138	127607	114069	102794	56060	42292
Израел	244953	53611	53192	170695	201114	158580	215713

Източник: (Национален статистически институт, 2026); (Министерство на туризма, 2026а)

В другата крайност са руските туристи, които също като украинските имат дългогодишна история, свързана с осъществяването на летен туризъм в България. През 2021 г. се отчита увеличение на потоците от руски туристи в България и опит за възстановяване до нивата им от преди пандемията от Ковид-19. Но през 2022 г. с избухването на войната с Украйна и налагането на рестриктивни мерки срещу

³ През 2022 г., липсват данни за туристите от Украйна, защото тогава е отчетен поток от украински бежанци въз основа на войната с Русия.

пътуващите руски граждани към България се отчита значително редуциране. За 2025 г. входящите туристи от Русия са едва 42,292 хил. или това е спад от близо 91% спрямо 2019 г. България губи през 2025 г. повече от 400 хил. руски туристи и най-вече свой стратегически туристически пазар с потенциал.

При израелските туристи също се наблюдават два значителни спада – първият във връзка с пандемията през 2020 г. и вторият през 2024 г. в резултат от избухналата война в Газа. Положителният темп на растеж след Ковид-19 е почти редуциран и през 2024 г. входящите туристи от Израел в България са 159 хил. или това е спад в размер от близо 22% спрямо предходната година. През 2025 г. отново е регистрирано увеличение, което след възникналият конфликт между Израел и Иран най-вероятно ще доведе до още по-сериозно съкращаване на израелските туристи в целия свят, включително и в България. Очаква се още един от по-отдалечените пазари на туристи в България да бъде отрицателно повлиян от войната.

С цел задълбочаване на анализа по отношение на влиянието, което оказват Ковид-19 и войните през периода върху входящия международен туризъм на България, са разгледани и приходите от международен туризъм за периода 2019 г. до 2025 г. Кривата на Фиг. 2 е приблизително идентична с кривата от Фиг. 1. Най-голям спад от почти наполовина е отчетен с избухването на Ковид-2019. През следващите години туризма отчита едно повишено ниво на възстановяване и през 2022 г. са регистрирани приходи в размер от 4,1 млрд. евро, което е с 0.4 млрд. евро повече от началната 2019 г. След това в резултат на загубата на руски и израелски туристи до 2024 г. отново е отчетен спад. Оживление се наблюдава през 2025 г., като приходите от туризма, които България отчита са 3,9 млрд. евро., което е увеличение спрямо началното ниво от 3,7 млрд. евро.

Този ръст, отчитайки намалелия брой на чуждестранни туристи и загуба на руски туристи в България, може да се дължи на повишените цени на услугите в туристическия бранш и транспорта. Инфлацията в България в периода от 2022 г. до 2025 г. отчита по-високи нива от тази през предходните четири разглеждани години. През 2025 г. спрямо официални данни от Евростат инфлацията в България е 3,5%, а през 2019 г. е 2,5% (*Eurostat, 2025b*).

Фигура 2. Приходи от чуждестранни туристи в България в периода от 2019 г. до 2025 г. в млрд. евро

Източник: (Национален статистически институт, 2026); (Министерство на туризма, 2026b)

Заклучение

Последните няколко години туристическият сектор на България е подложен на редица фактори, които оказват своето негативно въздействие върху него. България все още не е успяла да достигне нивата, които отчита спрямо броя на международни туристи от преди възникналата пандемия от Ковид-19.

За забавянето във възстановяването на постъпващи туристи в България до голяма степен допринася руското нахлуване в Украйна. Последното поражда почти пълно отпадане на руски туристи през следващите няколко години. Решението на ЕС за въвеждане на ограничителни мерки за придвижване на руски граждани за някои държави-членки не генерира особен негативен ефект, но за България това води до почти пълна загуба на дългогодишен пазар от входящи туристи. Не всяко решение на наднационално ниво, взето от Съюза генерира винаги благоприятни резултати върху всички държави-членки. От друга страна, туристите от Украйна бележат ръст през 2025 г. с близо 13%, но той е недостатъчен, за да говорим за определено реструктуриране на международните туристически потоци към България или заменянето на туристите от Русия. Всичко това беше допълнено от

ескалацията около войната в Газа през 2023 г. , която оказва отрицателно въздействие върху туристите от засегнатите държави като Израел. През следващите години се очаква отново да бъдат отчетени спадове на туристите от Израел в резултат на избухналата война между Израел и Иран, която продължава и до днес. Възможно е България да загуби още един от подалечните си пазари на чуждестранни туристи.

Източници:

- Efthimiou, G.S. (2025). THE TRENDS OF TOURISM SECTOR AFTER COVID-19 PERIOD: A STUDY OF STRATEGY AND IMPLICATIONS , Corporate & Business Strategy Review / Volume 6, Issue 1, 2025.
- European Travel Commission. (2024). Crises in Tourism: Impacts and Lessons from European Destinations. Retrieved from: <https://etc-corporate.org/reports/crises-in-tourism-impacts-and-lessons-from-european-destinations/>.
- European Travel Commission. (2025). European Tourism: Trends & Prospects Quarterly Report Q2/2025. Retrieved from: <https://etc-corporate.org/reports/european-tourism-2025-trends-prospects-q2-2025/>.
- Eurostat. (2025a). Employees by European socio-economic group and employment contract. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_eseqt/default/table?lang=en.
- Eurostat. (2025b). HICP - inflation rate. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00118/default/table?lang=en>.
- Gov.il. (2024). Statistical data of tourist entries to Israel. Retrieved from: <https://www.gov.il/en/pages/visitors-and-tourists-2023>.
- Gulnar, A. (2025). TOURISM IN CONFLICTING ZONES: THE LEGAL AND ECONOMIC EFFECTS OF THE ISRAEL-GAZA WAR, Indian Journal of Integrated Research in Law, Volume V Issue I.
- Statista. (2024). Number of jobs in travel and tourism in Bulgaria from 2019 to 2034. Retrieved from: <https://www.statista.com/statistics/1610057/travel-and-tourism-jobs-bulgaria/>.

- The Jerusalem Post - Israel News. (2024). Israel-Hamas War hit tourism industry hard, net loss in billions - Tourism Ministry. Retrieved from: <https://www.jpost.com/israel-hamas-war/article-822401>.
- The Palestinian Central Bureau of Statistics. (2023). Press release on the occasion of World Tourism Day, 27/09/2023. Retrieved from: <https://www.pcbs.gov.ps/en/post-details/?postId=20469>.
- UN Tourism. (2022). Retrieved from Impact of the Russian offensive in Ukraine on international tourism. Retrieved from: <https://www.untourism.int/impact-russian-offensive-in-ukraine-on-tourism>.
- UNHCR България. (2024). Кратък доклад за закрилата в България. Извлечено от: <https://www.unhcr.org/bg/48-bgresursiocenka-i-prouchvaniya-html.html>.
- Vijayalakshmi. (2024). Impact of Israel and Palestine War on Tourism& Heritage Sites: A Study. International journal of multidisciplinary educational research, Volume 13, Issue 7, July 2024.
- World Tourism Organization (UNWTO). (2023). Tourism Set to Return to Pre-Pandemic Levels in Some Regions in 2023. Retrieved from: <https://www.unwto.org/news/tourism-set-to-return-topre-pandemic-levels-in-some-regions-in-2023>.
- WTTC. (2021). Economic Impact Reports. Retrieved from: <https://fedhasa.co.za/wp-content/uploads/2022/05/WTTC-21-EIR2021-South-Africa.pdf>.
- Министерство на туризма. (2024). Министър Зарица Динкова: България е безопасна туристическа дестинация и е готова да посрещне израелските туристи. Извлечено от: <https://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/novini/ministur-zarica-dinkova-bulgariya-e-bezopasna-turisticheska-destinaciya-i-e-gotova>.
- Министерство на туризма. (2026a). Подробни статистически данни за туризма. Извлечено от: https://www.tourism.government.bg/bg/cat_current/286.
- Министерство на туризма. (2026b). Ръст на туристи, нощувки и приходи през 2025 година. Извлечено от: <https://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/novini/rust-na-turisti-noshtuvki-i-prihodi-prez-2025-godina>.

Национален статистически институт. (2026). Посещения на чужди граждани в България по месеци, по страни и по цел. Извлечено от: <https://www.nsi.bg/statistical-data/280/837>.

Съвет на Европейския съюз. (2022). Санкции на ЕС срещу Русия. Визови мерки. Извлечено от: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine/visa-measures_bg.

Съвет на Европейския съюз. (2024). Бежанци от Украйна в ЕС. Извлечено от: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukraine-refugees-eu/>.

Съвет на Европейския съюз. (2025). Санкции на ЕС срещу Русия. Извлечено от: <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/sanctions-against-russia/>.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

БРОЙ 3
Свищов, 2026 г.

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

ISSUE 3
Svishtov, 2026

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Драгомир Илиев – **главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Проф. д-р Веселина Димитрова – **зам. главен редактор**

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Здравко Любенов – **зам. главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Доц. д-р Александър Косулиев

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Доц. д-р Валентина Макни

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Георги Маринов

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Карина Саркисян-Дикова

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Александър Шиваров

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Галин Стефанов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Даниела Илиева

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Гл. ас. д-р Димитър Костов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Ивайло Петров

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Иван Ангелов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Мирослав Камджалов

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Недялка Александрова

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Петьо Бошнаков

(Икономически университет – Варна)

Адрес на редакцията:

Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

Главен редактор:

Доц. д-р Драгомир Илиев, e-mail: d.iliev@uni-svishtov.bg

Технически секретар:

Гл. ас. д-р Ивайло Петров, e-mail: mio.conf@uni-svishtov.bg

За всички представени за публикуване текстове се прилага процедура на двойно анонимно рецензиране.

Публикациите отразяват личните виждания на авторите. Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на разработките, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници, както и за езиковото оформление на текстовете.

Условията и сроковете за приемане на текстове са посочени на адрес:

miojournal.uni-svishtov.bg

www.mioconference.eu

Адреси на електронното издание: miojournal.uni-svishtov.bg

dlib.uni-svishtov.bg

Алтернативен адрес:

www.mioconference.eu

ISSN 2738-8573

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

Списание „Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения“ (съкратено **ГРИМИО**) е правопреемник на изданията с научните резултати от ежегодната *студентска научно-практическа конференция*, организирана от *катедра „Международни икономически отношения“* при Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. До 2020 година изданията са сборници със самостоятелни ISBN номера, а от 2021 до 2023 година са периодичен сборник с постоянен ISSN номер – достъпни във Виртуалната библиотека на Стопанската академия на адрес dlib.uni-svishtov.bg.

Първата конференция е проведена през 1996 година по идея на проф. д-р ик. н. Иван Стойков и на гл. ас. д-р Симеон Момчев, преподаватели към катедрата. Участници са студентите от трети курс на специалност МИО към Стопанската академия, а тематичният фокус е върху международните инвестиции.

От 2014 година към събитието се присъединяват преподаватели и студенти от *катедра „Международни икономически отношения“* при Икономически университет – Варна, а през 2015 година и от *катедра „Икономика и международни отношения“* при Русенски университет „Ангел Кънчев“.

През годините конференцията се утвърди като форум за научна изява на студентите и докторантите извън учебната аудитория и създаде възможност за разчупване на формалните отношения лектор-обучаем, обмяна на опит в провеждането на мероприятия, свободно споделяне на творчески идеи. Постепенно тематиката се разшири и обхваща широк спектър от области, влизащи в сферата на международните икономически отношения и международния бизнес.

Пленарната сесия на *Тридесетата конференция* се проведе на 16 май 2026 г. присъствено в Базата за обучение на Стопанска академия в с. Орешак и в дистанционен формат чрез платформата BigBlueButton.

Journal “Global and Regional Dimensions of International Economic Relations” (abbreviated **GRDIER**) is the legal successor of the publications with the scientific results of the annual *student scientific-practical conference*, organized by the *Department of International Economic Relations* at Dimitar A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov. Until 2020, the editions are conference proceedings with independent ISBN numbers, and from 2021 to 2023 they are periodical collections with a permanent ISSN number - available in the Academy’s Virtual Library at dlib.uni-svishtov.bg.

The first conference was held in 1996 on the idea of Prof. Ivan Stoykov and Head Assistant Simeon Momchev, lecturers at the department. The first participants were the 3rd year IER students at the Tsenov Academy of Economics, and the thematic focus was on international investments.

Since 2014, the event has been joined by professors and students from the *Department of International Economic Relations* at the University of Economics – Varna, and in 2015 from the *Department of Economics and International Relations* at the Angel Kanchev University of Ruse.

Over the years, the conference has established itself as a forum for the scientific expression of students and doctoral students outside the classroom and has created an opportunity to break the formal lecturer-student relationship, exchange experience in conducting events, and freely share creative ideas. Gradually, the topics have expanded and cover a wide range of areas, entering the sphere of international economic relations and international business.

The plenary session of the *Thirtieth conference* was held on May 16, 2026 at Dimitar Tsenov Academy’s Training and Recreation Center in the village of Oreshak and online through the BigBlueButton platform.

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENT:

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕЖДУНАРОДНАТА ДИВЕРСИФИКАЦИЯ: АНАЛИЗ ЧРЕЗ ИНДЕКСА НА СИНХРОНИЗИРАНА ЗАГУБА.....	8
<i>Виктория Стефанова Данева</i>	
CHALLENGES TO INTERNATIONAL DIVERSIFICATION: ANALYSIS THROUGH THE GLOBAL SYNCHRONIZED LOSS INDEX.....	8
<i>Victoria Stefanova Daneva</i>	
РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА ОТ 2019 – 2025 Г. В КОНТЕКСТА НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	16
<i>д-р Даниела Тинкова Маринова; Мариян Симеонов Великов</i>	
DEVELOPMENT OF TOURISM IN BULGARIA IN THE PERIOD 2019 – 2025 IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES	16
<i>Daniela Tinkova Marinova, PhD; Marian Simeonov Velikov</i>	
ФРАНЧАЙЗИНГЪТ В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА.....	28
<i>Катерина Кирилова Бахчеванова</i>	
FRANCHISING IN THE TOURISM SECTOR.....	28
<i>Katerina Kirilova Bahchevanova</i>	
ПРЕКИ И НЕПРЕКИ ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗХОДИ ПРИ КИБЕРИНЦИДЕНТИ В МАЛКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ	44
<i>Бетина Диянова Минкова</i>	
DIRECT AND INDIRECT COSTS OF CYBER INCIDENTS IN THE SMALL ENTERPRISE.....	44
<i>Betina Diyanova Minkova</i>	
ЗАЩО РАЗМЕРЪТ НА СИВАТА ИКОНОМИКА ВАРИРА МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ	59
<i>Георги Драгомиров Илиев</i>	
WHY DOES THE SIZE OF THE SHADOW ECONOMY VARY ACROSS NATIONS.....	59
<i>Georgi Dragomirov Iliev</i>	
МОДЕЛ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА ИЗБОРА НА МЕЖДУНАРОДНИ ПАЗАРИ В ДИГИТАЛНА СРЕДА.....	73
<i>Невин Бурханова Ангелова</i>	
A MODEL FOR OPTIMIZATION OF INTERNATIONAL MARKET SELECTION IN A DIGITAL ENVIRONMENT.....	73
<i>Nevin Burhanova Angelova</i>	
DIGITALIZATION IN CUSTOMS: ECONOMIC AND INSTITUTIONAL IMPACTS	86
<i>Melisa Vyulent Ismail</i>	
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ТЪРГОВСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ И ВЪЗДУШНИЯ ТРАНСПОРТ В АФРИКА	95
<i>Анита Йорданова Йорданова</i>	

THE INTERPLAY BETWEEN TRADE INTEGRATION AND AIR TRANSPORT IN AFRICA.....	95
<i>Anita Yordanova Yordanova</i>	
ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН	109
<i>Габриела Руменова Попова</i>	
TRANSNATIONAL COOPERATION AS AN INSTRUMENT FOR GREEN TRANSITION IN THE DANUBE REGION	109
<i>Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ОРЪЖИЯТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ТЪРГОВСКИ ВОЙНИ	124
<i>Георги Спасов Витков</i>	
WEAPONS OF CONTEMPORARY TRADE WARS.....	124
<i>Georgi Spasov Vitkov</i>	
ЕНЕРГИЙНАТА ИНТЕГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД.....	138
<i>Жени Руменова Антонова</i>	
ENERGY INTEGRATION IN THE EUROPEAN UNION AS AN INSTRUMENT FOR ACCELERATING THE GREEN TRANSITION	138
<i>Zheni Rumeno va Antonova</i>	
КАРИЕРНА ПОДКРЕПА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН И МЕЖДУНАРОДНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ХОРАТА	153
<i>Александър Георгиев Данаилов; Габриела Руменова Попова</i>	
CAREER SUPPORT FOR YOUNG PEOPLE IN THE DANUBE REGION AND INTERNATIONAL PEOPLE MANAGEMENT.....	153
<i>Aleksandar Georgiev Danailov; Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИ ЕКИПИ В УСЛОВИЯТА НА ДИСТАНЦИОННА РАБОТА.....	163
<i>Веселин Василев Михайлов</i>	
CHALLENGES IN MANAGING INTERNATIONAL TEAMS IN A REMOTE WORK ENVIRONMENT	163
<i>Veselin Vasilev Mihaylov</i>	
ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОТИВАЦИОННИЯ ПРОФИЛ И НАГЛАСИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА МИГРАЦИЯ СРЕД ЗРЕЛОСТНИЦИТЕ В ГРАД ВАРНА	179
<i>Мария Димова Златева</i>	
AN EMPIRICAL STUDY OF THE MOTIVATIONAL PROFILE AND ATTITUDES TOWARD INTERNATIONAL EDUCATIONAL MIGRATION AMONG HIGH SCHOOL GRADUATES IN THE CITY OF VARNA	179
<i>Mariya Dimova Zlateva</i>	

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ВЪЗПРИЯТИЯ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ НА LINDOR.....	193
<i>Емилия Веселинова Петрова</i>	
RESEARCH ON CONSUMER PERCEPTIONS AND RECOGNITION OF LINDOR.....	193
<i>Emilia Veselinova Petrova</i>	
УСТОЙЧИВОСТ В МЕЖДУНАРОДНИЯ БИЗНЕС МОДЕЛ НА H&M GROUP	209
<i>Яница Мариянова Димитрова</i>	
SUSTAINABILITY IN THE H&M GROUP'S INTERNATIONAL BUSINESS MODEL	209
<i>Yanitsa Mariyanova Dimitrova</i>	

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

- Допустимост на авторите: настоящи студенти бакалаври, магистри и докторанти в български или чуждестранни висши училища, обучаващи се в икономически специалности.
- При съавторство, поне един от авторите трябва да отговаря на условието да е настоящ студент. Съавтори могат да бъдат и специалисти от практиката, които не са в трудово-правни отношения с българско или чуждестранно висше училище и членуват в алумни клуб на висше училище, организатор/съорганизатор на конференцията.

Формални критерии към структурата на разработката:

- Обем - до 27 000 символа с включени интервали (до 15 стандартни страници).
- Заглавие – ясно и точно формулирано, до 100 символа (с включени интервали).
- Пълно име на автора (авторите), е-поща, специалност и година на обучение, висше учебно заведение.
- Резюме – до 1500 символа (с включени интервали), да има характер на обобщение и да включва изследователски цели, методология и резултати.
- Ключови думи – от три до пет.
- JEL класификация - до три кода, поне един да попада в раздел F. International Economics (ideas.repec.org/j/index.html).
- Ако основният текст е на български език - следват заглавие, данни за автора (авторите), резюме, ключови думи и JEL, **преведени на английски език**.
- Текстът на доклада следва да бъде оформен в части, като се следва формата за писане на научни текстове **IMRAD** (Introduction, Methods, Results, Discussion). Допускат се допълнителни раздели, ако отговарят на концепцията на изследването.
- Допълнителните бележки, разяснения и коментари - под линия.
- Списък с цитираната литература - по **APA style**.

Технически изисквания за оформяне на материалите:

- Написани под Word for Windows.
- Размер на страницата: A4, 29–31 реда и 60–65 знака на ред.
- Полета: Top – 2,5 см; Bottom – 2,5 см; Left – 2,5 см; Right – 2,5 см.
- Наименование на статията: Cambria, 14 pt, с големи букви, Bold, центрирано.
- Имена на автора (ите), висше учебно заведение: Cambria, 12 pt, центрирано.
- За резюме, ключови думи и JEL: шрифт Cambria, размер 11 pt.
- За основния текст: шрифт Cambria, размер 12 pt.
- Разстояние между редовете: 1,5 lines.
- Номерация на страницата: долу вдясно.
- Текст под линия: размер 10 pt.
- Графики, фигури и таблици: вграждат се софтуерно в текста.
- Формулите се създават с Equation Editor.

Пълните и актуални изисквания са представени на miojournal.uni-svishtov.bg.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

Академично издателство „Ценов”
Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

БРОЙ 3, 2026 г.
miojournal.uni-svishtov.bg

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Academic Publishing House “Tsenov” – Svishtov
2, Emanuil Chakarov street, Svishtov 5250, Bulgaria

ISSUE 3, 2026
miojournal.uni-svishtov.bg

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg